

ОГУРЧЕНКО Володимир,
кандидат юридичних наук
докторант кафедри криміналістики
та домедичної підготовки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ДІЯЛЬНІСТЬ СЛІДЧОГО І ПРАЦІВНИКА ОПЕРАТИВНОГО ПІДРОЗДІЛУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ: ВЗАЄМОДІЯ ЧИ ПІДПОРЯДКУВАННЯ

Реалізація вимог Конституції України і виконання органами дізнання, слідчими, прокурорами та суддями завдань кримінального судочинства неможливі без прийняття правоохоронними органами законних і обґрунтованих процесуальних рішень. Саме шляхом прийняття таких рішень здійснюється втілення у життя вимог Конституції України і чинного законодавства, досягається вирішення завдань кримінального судочинства.

На сьогодні криміногенна ситуація в державі значно ускладнилася. Спостерігається суттєва зміна структури та характеру злочинності, загальний рівень якої має тенденцію до зростання. На жаль, і далі фіксується збільшення кількості насильницьких протиправних дій, особливо тяжких і особливо тяжких злочинів. Динамічні зміни в характері насильницьких злочинів й умовах боротьби з ними на сьогодні наочно демонструють необхідність створення сучасної дієвої методики організації розкриття та розслідування кримінальних правопорушень. Швидке розкриття й розслідування тяжких і особливо тяжких злочинів напряму залежить від належної взаємодії оперативних і слідчих підрозділів Національної поліції України у кримінальних провадженнях. Це дозволяє якісно спланувати проведення першочергових слідчих (розшукових) і процесуальних дій та оперативно-розшукових заходів. Зважаючи на це, розробка практичних рекомендацій щодо взаємодії слідчих і працівників оперативних підрозділів Національної поліції є, безумовно, одним із пріоритетних напрямків для досягнення мети кримінального провадження, особливо в умовах воєнного стану [1, с. 248].

Практика останніх років показала, що найкращою формою взаємодії слідчих з органами дізнання є виділення одного співробітника відповідної служби для постійної допомоги слідчому протягом усієї роботи у кримінальному провадженні. Така форма взаємодії, при керівній ролі слідчого, звільняє останнього від необхідності писати безліч доручень, дозволяє оптимально використати методи і засоби, які є на озброєнні оперативно-розшукових підрозділів, і тим самим дає можливість більш ефективно проводити роботу з розкриття кримінальних правопорушень і викриття осіб, які їх вчинили.

Підтримуючи існуючу думку багатьох вчених, вважаємо, що цю форму співпраці органів слідства і оперативних працівників Національної поліції необхідно розвивати й удосконалювати. КПК статтею 41 певним чином обмежує діяльність оперативних підрозділів у кримінальному провадженні, регламентуючи їх дії лише за письмовим дорученням слідчого, прокурора [2] та позбавляє оперативного працівника розумної ініціативи у розслідуванні кримінальних правопорушень. Використання ж можливостей внутрішніх відомчих наказів не завжди використовуються, або є не дуже ефективними в організації та здійсненні належної взаємодії [2]. Питання співпраці між слідчим та працівником оперативного підрозділу переходять із площини взаємодії у підпорядкування, що унеможливує використання повного спектру оперативно-розшукових можливостей, у кримінальному провадженні зокрема. Взаємодія слідчого та оперативного працівника карного розшуку повинна передбачати дотримання умов використання оперативних сил, засобів та методів. Але цілком природно, що оперативно-розшукові засоби і методи в рамках кримінального провадження, повинні застосовуватися лише у випадку крайньої необхідності. Перед тим, як звернутися за допомогою до оперативного працівника, доцільно з'ясувати, чи не простіше отримати ці самі дані процесуальним шляхом, через те, що доцільне застосування слідчих та оперативно-розшукових засобів і методів передбачає економічне їх використання, отримання кращих результатів з найменшими витратами. У свою чергу, прийняття законних і обґрунтованих процесуальних рішень можливо лише тоді, коли вони ґрунтуються на перевірених та правильно оцінених відомостях, одержаних у відповідності до вимог кримінального процесуального закону. Статті 91-94 КПК України регламентують питання доказування у сучасному кримінальному провадженні [3]. Помилка суб'єкта доказування під час оцінки доказів та їх джерел може привести до прийняття незаконних рішень, порушення прав і свобод громадян, покаранню невинуватого або виправдання особи, яка вчинила злочин. У зв'язку з цим, правильна оцінка доказів та їх джерел набуває ключового значення у діяльності слідчих та оперативних підрозділів Національної поліції.

Також потрібно зазначити, що застосування оперативних засобів і методів вимагає забезпечення правильного поєднання слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій та оперативно-розшукових заходів. Саме комплексний підхід використання наявних можливостей слідчого та оперативного працівника може надати змогу більш якісного, швидкого та неупередженого розслідування кримінального правопорушення. Для його ефективного забезпечення, працівник оперативного підрозділу, ще до початку кримінального провадження повинен систематизувати наявні оперативні дані, здобуті в ході документування злочинної діяльності обґрунтовано підозрюваних осіб [4]. Необхідність такої взаємодії зумовлена, по-перше, спільністю поставленого завдання, направленого на посилення боротьби зі злочинністю, від вирішення якого ніхто не повинен стояти осторонь; по-друге,

тим, що слідчий та оперативний працівник мають різні засоби і методи діяльності, використання яких в єдиному комплексі взаємопов'язаних і взаємодоповнюючих один одного цілеспрямованих заходів дозволяє забезпечити більш ефективний і високий рівень попередження та розслідування кримінальних правопорушень.

Окрім того, ефективність будь-якої діяльності залежить від якості виконання відповідних заходів. Розслідування тяжких і особливо тяжких злочинів не є винятком, адже під час цього процесу можуть бути залучені як співробітники підрозділів правоохоронних органів України, так і працівники державних, приватних і громадських підприємств, установ та організацій. Своєчасна й узгоджена взаємодія наведених структур надає можливість працівникам слідчих підрозділів максимально швидко й ефективно здійснювати кримінальне провадження. Особливо така узгоджена діяльність набуває значення під час документування військових злочинів [1, с. 249].

Вирішення існуючих проблем взаємодії слідчого та працівника оперативного підрозділу можливе за допомогою запровадження у діяльність правоохоронних органів сучасних положень із забезпечення кримінального судочинства оперативно-розшуковою складовою. Зазначене створить умови вирішення таких напрямів діяльності суб'єктів кримінального провадження, як виявлення фактів, що мають значення для встановлення обставин, які підлягають доказуванню у кримінальному провадженні; закріплення слідів злочину, речових та інших доказових даних; проведення технічного документування фактичних даних, які мають значення для кримінального провадження; забезпечення можливості використання отриманих первинних даних у подальшому кримінальному судочинстві.

Підсумовуючи, слід зазначити, що розслідування кримінальних правопорушень потребує злагодженого процесу доказування, адже злочинці у більшості своїй мають високий інтелектуальний рівень та використовують сучасні засоби вчинення протиправних діянь. З огляду на зазначене досить важливим вбачається формування правильної та організованої взаємодії працівників різних правоохоронних органів. [5, с. 630; 6].

Список використаних джерел:

1. Чаплинський К.О. Проблемні питання взаємодії слідчих та оперативних підрозділів Національної поліції України під час розслідування кримінальних правопорушень. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка* : Науковий журнал. Випуск № 4 (100). Івано-Франківськ, 2022. 258 с. С. 247-258.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України 2012 р. № 4651-VL. URL:<http://www.zakon.rada.gov.ua.html>
3. Наказ МВС України від 14.08.2012 № 700 «Про організацію взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами внутрішніх справ у попередженні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень».
4. Швидкий О.Г. Взаємодія слідчих та оперативних підрозділів при розслідуванні квартирних крадіжок: проблеми й перспективи. *Науковий вісник Юридичної академії*

Міністерства внутрішніх справ: Збірник наукових праць. – 2005. – Спец. випуск № 1х (23) «Актуальні питання кримінально-правових наук». 324 с.

5. Чаплинський К.О. Наукові диспути щодо сутності взаємодії органів досудового розслідування та оперативних підрозділів кіберполіції у процесі доказування при розслідуванні злочинів у сфері інтелектуальної власності / Єфімов М.М. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 4. С. 630–633. <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-4/152>

6. Чаплинський К.О. Наукова полеміка стосовно основних форм взаємодії органів досудового розслідування та оперативних підрозділів кіберполіції у процесі доказування при розслідуванні злочинів у сфері інтелектуальної власності / Єфімов М.М. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2023. № 5. С. 304–317. [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-5\(11\)-304-317](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-5(11)-304-317).

PAVLOVA Natalia

Associate Professor of the Department of Criminalistics and Premedical Training, Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs, PhD in Law, Associate Professor

ISSUES OF IMPROVING THE ACTIVITIES OF THE INVESTIGATION OF FRAUD

It should be said that the inept and unprepared transition to a market economy, the formation and development of its institutions created the conditions under which the violation of the law turned into a forced way of life for a part of the population, and criminal activity became profitable. This was the prerequisite for the emergence of various types of fraud.

Fraud is characterized by rapid adaptation to innovations in market relations and changes in legislation, disguise as the implementation of civil law agreements, the creation of fictitious firms and notary offices, the use of technical means, knowledge by criminals of the legal regulation of transactions, etc.

The growth of the professionalization of crime in various sectors of the economy requires that fraudsters be opposed by experienced masters, who thoroughly know the "laws" and the conditions of their life and criminal activity. However, in recent years, staff turnover has led to a sharp reduction in the professional core of the investigation. The majority of employees in these categories have less than 2-3 years of work experience. Together with experienced employees, knowledge of the characteristics of the criminal environment, proven forms and methods of combating it are becoming a thing of the past. We should agree with the researcher of criminal activity N. Karpov that the lack of a stable core of qualified law enforcement personnel today is one of the significant reasons for the low level